

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: Návrh smernice Európskeho Parlamentu a Rady o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorou sa zrušuje rámcové rozhodnutie 2004/68/SVV

KOM(2010) 94 v konečnom znení – 2010/0064 (COD)

(2011/C 48/24)

Spravodajkyňa: **pani SHARMA**

Rada a Európsky parlament sa 22. júla 2010 rozhodli podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho Parlamentu a Rady o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorou sa zrušuje rámcové rozhodnutie 2004/68/SVV“

KOM(2010) 94 v konečnom znení – 2010/0064 (COD).

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 2. septembra 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 465. plenárnom zasadnutí 15. a 16. septembra 2010 (schôdza z 15. septembra 2010) prijal 110 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 7 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 EHSV dôrazne odsudzuje všetky formy sexuálneho zneužívania alebo vykorisťovania detí a chváli Komisiu za jej snahu posilniť záväzok Európy bojovať proti zneužívaniu detí tým, že rámcové rozhodnutie 2004/68/SVV nahrádza novou, objektívnejšou smernicou. Závažnosť týchto trestných činov, rozsah ujmy, ako aj riziko pre deti na celom svete a ich zraniteľnosť sa nikdy nesmú podceňovať. Ochrana detí na všetkých úrovniach musí byť prioritou, pričom obetiam i páchatelom sa musí poskytnúť všemožná pomoc s cieľom dosiahnuť ich rehabilitáciu, aby sa podoprla budúca sociálna ochrana.

1.2 EHSV opakuje svoju výzvu adresovanú tým členským štátom, ktoré tak ešte neurobili, a **Európskej únii, podľa novej Lisabonskej zmluvy, aby bezodkladne podpísali a ratifikovali Dohovor Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a zneužívaním a opčný protokol k Dohovoru OSN o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii**, čo by EÚ umožnilo účinne preskúmať prístup k Európanom, ktorí zneužívajú deti⁽¹⁾. V rámci bilaterálnych rokovaní by potom Európska únia mohla využiť svoj vplyv a presvedčiť ostatné európske krajiny (napr. Rusko, Bosnu a Hercegovinu), aby dohovor podpísali. **Začlenenie ustanovení z dohovoru Rady Európy do právnych predpisov EÚ bude účinnejšie**

⁽¹⁾ Pozri odkaz v stanovisku EHSV, Ú. v. EÚ C 317, 23. 12. 2009, s. 43. Dohovor Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním, 25. 10. 2007, na stránke: <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/treaties/Html/201.htm>. Dohovor nepodpísali tieto štáty: Česká republika, Maďarsko, Lotyšsko a Malta. (<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=201&CM=&DF=&CL=ENG>).

Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii. Schválenie: máj 2000. Nadobudnutie účinnosti: január 2002. Pozri <http://www2.ohchr.org/english/law/crc-sale.htm>. Členské štáty, ktoré zatiaľ neratifikovali opčný protokol k Dohovoru OSN o právach dieťaťa: Česká republika, Fínsko, Írsko, Luxembursko a Malta (http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-11-c&chapter=4&lang=en).

než vnútroštátne postupy ratifikácie tým, že uľahčí rýchle prijatie vnútroštátnych opatrení a zabezpečí lepšie monitorovanie uplatňovania.

1.3 Je dôležité mať právny rámec pre trestné stíhanie a súdenie páchatelov dopúšťajúcich sa sexuálneho zneužívania a sexuálneho vykorisťovania. **Najdôležitejšia však musí byť v celej Európe prevencia, ktorá musí ísť ruka v ruke s legislatívou.** Toto sa zdôrazňuje ako jeden z cieľov smernice, v smernici samotnej to však nie je dostatočne zohľadnené. EHSV by mohol vypracovať stanovisko zamerané na prehodnotenie preventívnych opatrení, v ktorom by poukázal na prípadové štúdie osvedčených postupov občianskej spoločnosti a verejnej správy na celom svete v oblasti mechanizmov prevencie.

1.4 EHSV odporúča ako reakciu na takúto trestnú činnosť vytvoriť platformu na výmenu osvedčených postupov pri využití legislatívnych i nelegislatívnych mechanizmov na rozvíjanie metodologických nástrojov a odbornej prípravy. To by malo zahŕňať rozsiahlejšiu spoluprácu s organizáciami občianskej spoločnosti, sociálnymi partnermi a MVO na podporu vzdelávania a zvyšovania povedomia na miestnej úrovni.

1.5 EHSV vyzýva inštitúcie EÚ (Európsku komisiu, Radu a Európsky parlament), ktoré sú silné a majú na to vhodné postavenie, aby spoločne vyvíjali tlak na tretie krajiny, najmä v rozvinutých častiach sveta (napr. USA, Kanadu, Japonsko, Austráliu, Rusko) a žiadali **odstránenie** internetových stránok, ktoré obsahujú materiál so sexuálnym zneužívaním detí. EÚ musí viac trvať na tom, aby ICANN podnikal zodpovedné kroky⁽²⁾.

⁽²⁾ Internetová spoločnosť pre pridelené názvy a čísla (ICANN).

1.6 EHSV si želá, aby sa prioritou stalo odstránenie internetových stránok, ktoré obsahujú materiál so sexuálnym zneužívaním detí resp. ich zablokovanie, pokiaľ odstránenie nie je možné. V tejto súvislosti by EHSV mohol na základe konzultácií so zainteresovanými stranami a občianskou spoločnosťou vypracovať stanovisko o dôsledkoch takéhoto odstránenia a zablokovania.

1.7 EHSV nabáda členské štáty, aby využili príležitosť, ktorú ponúka táto nová smernica, na otvorenie diskusie v celej Európe o stanovení minimálneho veku, v ktorom je osoba spôsobilá dať súhlas k pohlavnému styku. V kontexte mobility, prisťahovalectva a zmeny spoločenských hodnôt v celej Európe by mali prebiehať diskusie a konzultácie o tom, aký vplyv majú v tejto otázke „tradície“.

1.8 EHSV odporúča, aby Komisia poskytla jasné definície určitých pojmov, ktoré by mohli viesť k nejednoznačnostiam v procese ich transpozície do vnútroštátnych právnych predpisov.

1.9 EHSV požaduje, aby táto smernica poskytla jednotné „lehoty“ pre všetky členské štáty. EHSV by ďalej navrhol, aby tam, kde je to vhodné, „premlčacia doba“ začínala až vtedy, keď obeť dosiahne vek 18 rokov.

1.10 Prácu EHSV podporuje mnoho mimovládnych organizácií a odborníkov pôsobiacich v oblasti ochrany detí, a ich odporúčania týkajúce sa novej smernice je možné nájsť na ich internetových stránkach⁽³⁾. EHSV oceňuje chvályhodnú činnosť všetkých mimovládnych organizácií pôsobiacich po celom svete v oblasti ochrany detí a vyslovuje uznanie európskym inštitúciám, Rade a OSN za poskytnutie právnych mechanizmov v oblasti ochrany detí pred sexuálnym vykorisťovaním.

2. Kontext a ciele novej smernice

2.1 EÚ uznáva práva detí zakotvené v článku 3 (Zmluva o EÚ) Lisabonskej zmluvy a v Charte základných práv, najmä v článku 24, a jeho právny základ, ktorý stanovuje výslovnú povinnosť konať tak, aby sa zabezpečila potrebná ochrana detí. Vyžaduje sa v ňom, aby všetky opatrenia týkajúce sa detí **zohľadňovali v prvom rade najlepší záujem dieťaťa**, v súlade s Dohovorom OSN o právach dieťaťa. To sa premietlo do cielených opatrení na podporu, ochranu a dodržiavanie práv detí, vrátane stratégie EÚ pre mládež vo vnútornej i vonkajšej politike EÚ.

2.2 Nová smernica, ktorá je v súlade s návrhmi na prevenciu obchodovania s ľuďmi a boj proti nemu, ako aj na ochranu obetí, a s programom „Bezpečnejší internet“ presadzujú významnejšie postupy a trestné právo v členských štátoch v oblasti ochrany detí. Účinnosť preventívnych opatrení v celej EÚ sa rozšíri, pričom sa zabráni tomu, aby si páchatelia zvolili na páchanie trestných činov tie členské krajiny, ktoré majú menej prísne pravidlá. Spoločné definície by umožnili podporiť výmenu užitočných jednotných údajov, zlepšiť porovnateľnosť údajov a uľahčiť medzinárodnú spoluprácu.

⁽³⁾ IWF (www.iwf.org.uk), ECPAT International (<http://www.ecpat.com>), Save the Children (www.savethechildren.org), Missing Children Europe (www.missingchildreneurope.eu), Amnesty International (www.amnesty.org).

2.3 Nová smernica sa bude týkať týchto bodov:

— nové trestné činy spáchané prostredníctvom IT, vrátane **nového trestného činu nadväzovania kontaktu s deťmi na účely ich sexuálneho zneužitia, tzv. „grooming“**,

— **pomoc pri vyšetrowaní trestných činov a vznesení obvinenia**,

— stíhanie trestných činov spáchaných v zahraničí, občania i osoby s obvyklým pobytom v EÚ **budú čeliť trestnému stíhaniu aj v prípade, že trestné činy spáchali mimo územia EÚ**,

— nové ustanovenia týkajúce sa ochrany obetí, ktoré zaručia, že **opravné prostriedky budú pre obeť ľahko dostupné a obeť účasťou na trestnom konaní nebudú trpieť**,

— prevencia trestných činov prostredníctvom činnosti zameranej na predchádzanie recidívy u osôb, ktoré sa takýchto trestných činov dopustili už v minulosti, a **na zamedzenie dostupnosti detskej pornografie na internete**.

3. Všeobecné pripomienky k dôvodovej správe

3.1 Vzhľadom na to, že „pri realizácii akýchkoľvek opatrení na boj proti týmto trestným činom je potrebné zohľadňovať v prvom rade najlepší záujem dieťaťa, a to v súlade s Chartou základných práv Európskej únie a Dohovorom OSN o právach dieťaťa“, EHSV podporuje rozhodnutie rešpektovať zásadu subsidiarity a zároveň aktualizovať, rozširovať a posilňovať vnútroštátnu legislatívu. Členské štáty musia byť schopné vylúčiť podmienku obojstrannej trestnosti na určenie exterritoriálnej súdnej právomoci pre trestné činy. **Členské štáty by mali mať právomoc trestne stíhať všetky formy sexuálneho zneužívania detí**.

3.2 **Súčasná aj nová legislatíva musí byť lepšie presadzovaná** a vyžaduje si dohľad Komisie s podporou Europolu a orgánov činných v trestnom konaní s cieľom zabezpečiť, aby bola ochrana detí pre EÚ prioritou. Musia byť stanovené spoločné zásady a kritériá na určenie závažnosti trestných činov sexuálneho zneužívania a sexuálneho vykorisťovania. EHSV v tomto ohľade odporúča vytvoriť platformu na výmenu osvedčených postupov na boj proti týmto trestným činom a použiť legislatívne i nelegislatívne mechanizmy na vytvorenie metodologických nástrojov a odbornej prípravy. To by mohlo zahŕňať rozsiahlejšiu spoluprácu s organizáciami občianskej spoločnosti, sociálnymi partnermi a MVO na podporu vzdelávania a zvyšovanie povedomia na miestnej úrovni.

3.3 Najzávažnejšie prípady, najmä pokiaľ ide o opakované prípady, či prípady s politickým alebo náboženským pozadím, musia byť transparentne monitorované na úrovni EÚ, aby sa zabránilo ich opakovaniu ⁽⁴⁾.

3.4 Na rozšírenie mechanizmov prevencie a zníženie zraniteľnosti obetí by mala byť smernica zosúladená s inými oblasťami politiky EÚ, vrátane sociálneho zabezpečenia, vzdelávania, rodiny, zamestnanosti a digitálneho programu. K obzvlášť ohrozeným skupinám detí patria prisťahovalci, žiadatelia o azyl, maloleté osoby bez sprievodu, deti sociálne znevýhodnené, vylúčené alebo zdravotne postihnuté, deti v náhradnej starostlivosti či deti žijúce v domácnostiach, kde už došlo k násiliu alebo zneužívaniu.

3.5 Informácie orgánov činných v trestnom konaní v USA a v Európe ukazujú, že medzi sťahovaním materiálu týkajúceho sa zneužívania nemluvniat z internetu a sexuálnymi trestnými činmi na deťoch v reálnom živote existuje veľmi úzka vzájomná súvislosť. Odstupňovanie trestov iba na základe kontaktu pravdepodobne vystaví viac detí (najmä nemluvniat) nebezpečenstvu vážneho zneužívania.

3.6 92 % internetového obsahu týkajúceho sa sexuálneho zneužívania detí je uložených na serveroch v Severnej Amerike, Európe a Rusku ⁽⁵⁾. EHSV sa domnieva, že Európska komisia, Rada a Európsky parlament majú vhodné a dostatočne silné postavenie na to, aby vyvíjali tlak na krajiny mimo EÚ, najmä v rozvinutých častiach sveta, a žiadali **odstránenie** internetových stránok, ktoré obsahujú materiál so sexuálnym zneužívaním detí.

3.7 Treba viac propagovať „kultúru virtuálnej bezpečnosti“ („cybersecurity“) a európsky digitálny program medzi občanmi ⁽⁶⁾. S nárastom vzájomnej výmeny snímok so zneužívaním detí ⁽⁷⁾ formou peer-to-peer (medzi jednotlivými užívateľmi) a čoraz širším nadväzovaním kontaktov prostredníctvom sociálnych sietí (grooming), musia byť okamžite podniknuté kroky na zistenie a stíhanie páchatel'ov, ako aj tých, ktorí si tieto stránky alebo snímky prezerajú a tiež poskytovateľov týchto stránok, a zistiť a zastaviť tok finančných transakcií na účely prístupu k snímkam zobrazujúcim zneužívanie detí. Technológie na zistenie všetkých článkov reťazca zneužívania detí existujú, a EÚ musí viac trvať na tom, aby ICANN ⁽⁸⁾ podnikal zodpovedné kroky.

⁽⁴⁾ Množstvo prípadov zneužívania, ktoré sa nedávno vynorili, niektoré z nich odhalené z dôvodu zásahu štátu, dokazujú rozsiahle, systematické zneužívanie v náboženských inštitúciách, sieťach pedofilov a škôl či sirotincoch, z ktorých mnohé boli po desaťročia zamlčované, aby sa ochránila povesť jednotlivcov alebo inštitúcií.

⁽⁵⁾ http://www.iwf.org.uk/documents/20100511_iwf_2009_annual_and_charity_report.pdf.

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/index_en.htm.

⁽⁷⁾ V rámci projektu (ISIS) sa zistilo, že v sieťach peer-to-peer sa za minútu vzájomne vymenia tisíce súborov obsahujúcich obrázky sexuálneho zneužívania detí. Pozri tiež: „Supporting Law Enforcement in Digital Communities through Natural Language Analysis“, International Workshop on Computational Forensics, Springer Lecture Notes in Computer Science 5158 (2008), s. 122 – 134.

⁽⁸⁾ Internetová spoločnosť pre pridelené názvy a čísla.

3.8 Smernica sa zjavne zameriava na „najlepšiu záujem dieťaťa“ a „ochranu detí“. Celkovo však chýbajú podrobnejšie informácie o „preventívnych“ opatreniach, ktoré je potrebné zaviesť. **Najdôležitejšia však musí byť v celej Európe prevencia, ktorá musí ísť ruka v ruke s legislatívou.** Právomoci Komisie sú v oblasti prevencie obmedzené, avšak v rámci tejto smernice by mala podporovať a vytvárať mechanizmy, ktoré umožnia iným realizovať preventívne opatrenia.

3.9 V súvislosti s prevenciou by bolo možné žiadať o ďalšie finančné prostriedky na rozšírenie programov Komisie (napr. DAPHNE a rámcový program) a vypracovať nové programy, ktoré budú uskutočňovať partneri z občianskej spoločnosti. EHSV zastáva názor, že informovanie verejnosti o existencii osobitných zákonov na trestanie určitého správania poškodzujúceho deti by mohlo slúžiť ako účinný mechanizmus prevencie.

3.10 Intervencia má rozhodujúci význam pri predchádzaní sexuálnemu zneužívaniu detí a musí sa používať v spojení s právnymi sankciami. Preto by chcel EHSV navrhnúť, aby v časti „Dôvody a ciele návrhu“, kde sa uvádza: „Osobitným cieľom by bolo účinné stíhanie trestných činov, ochrana práv obetí a predchádzanie sexuálnemu vykorisťovaniu a zneužívaniu detí“, bol text doplnený o „**pomocou rýchlej identifikácie obetí v detskom veku príslušne vyškoleným personálom a zásahom zameraným na obeť v detskom veku a páchatel'ov**“.

3.11 Je potrebné sa zamerať na hľadanie preventívnych opatrení a stíhanie, pokiaľ ide o zneužívanie „peer-to-peer“ a obchodovanie s obrazovým materiálom. S nárastom vzájomnej výmeny súborov a čoraz širším nadväzovaním kontaktov prostredníctvom sociálnych sietí, musia byť okamžite podniknuté kroky na zistenie a stíhanie páchatel'ov, ako aj tých, ktorí si stránky prezerajú a poskytovateľov týchto stránok.

3.12 V návrhu („dôvody a ciele“) sa zdôrazňuje, že „menšia, avšak nie zanedbateľná časť detí v Európe môže byť obeťou sexuálnych útokov“. Rovnako **treba zohľadniť aj nebezpečenstvo pre deti mimo EÚ**, pretože dieťa je dieťaťom kdekoľvek na svete a musí byť chránené pred cestujúcimi páchatel'mi trestných činov z Európy, ktorí zneužívajú iných Európanov alebo deti z iných krajín.

3.13 Pojem „detská pornografia“ (v názve, definícii a v texte) by mal byť nahradený pojmom „**materiál alebo obrázky sexuálneho zneužívania detí**“. Pornografia sa spája s erotikou.

3.14 „**Turistika**“: V smernici (bod 9) sa často uvádza pojem „sexuálna turistika“. Pojem, ktorý v súčasnosti používajú experti a MVO je „cestujúci páchatelia sexuálnych trestných činov“⁽⁹⁾. „Turistiku“ si spájame s dovolenkou a radosťou, ako už bolo uvedené v predchádzajúcom stanovisku EHSV o ochrane detí pred cestujúcimi páchatelmi sexuálnych trestných činov⁽¹⁰⁾.

3.15 „**Tradície**“ (bod 7): „*Táto smernica sa nedotýka politik členských štátov týkajúcich sa sexuálnych aktivít vykonávaných so súhlasom [...] počas dospievania, pri zohľadnení rozdielnych kultúrnych a právnych tradícií.*“ EHSV odporúča, aby v kontexte mobility, prístahovalectva a zmeny spoločenských hodnôt v celej Európe prebiehali diskusie a konzultácie o tom, aký vplyv majú v tejto otázke „tradície“. Konzultácie a právne dôsledky by sa mali vzťahovať aj na kultúrne praktiky, napr. mrzačenie ženských pohlavných orgánov, ktoré by sa mohlo považovať za sexuálne zneužívanie detí.

3.16 „**Verejne dostupná**“ (bod 13): „Detská pornografia, ktorú [...] nemožno prezentovať ako vyjadrenie názoru. Boj proti detskej pornografii je potrebné realizovať formou obmedzenia šírenia materiálu obsahujúceho zneužívanie detí, a to tak, že sa sťažuje možnosť páchatelov umiestniť takýto obsah na verejne dostupnú internetovú sieť“. **Smernica musí zabrániť šíreniu materiálu obsahujúceho zneužívanie detí akýmkoľvek médiom⁽¹¹⁾ a v akejkoľvek forme.** Pojem „vizuálne zobrazovanie“ nezahŕňa všetok dostupný materiál a smernica by mala obsahovať aj nevizuálny materiál sexuálneho zneužívania detí. Smernica by mala ďalej venovať pozornosť pojmom „umelecká sloboda“ a „sloboda prejavu“ a zabezpečiť, aby ani jeden z týchto pojmov nemohol byť v súvislosti s materiálom obsahujúcim sexuálne zneužívanie detí nesprávne interpretovaný. Preto by text článku 2 písm. b) obsahujúci definíciu „detskej pornografie“ mal byť zmenený takto: i) „**každý materiál, ktorý predstavuje dieťa (...)**“, ii) „**každá prezentácia pohlavných (...)**“ a iii) „**každý materiál, ktorý predstavuje akúkoľvek osobu pripomínajúcu dieťa (...)**“.

3.17 V súvislosti s výrokom „podnetiť poskytovateľov internetových služieb, aby na dobrovoľnej báze vypracovali kódexy správania a usmernenia pre blokovanie prístupu na takéto internetové stránky“ (bod 13), by EHSV chcel zdôrazniť, že prioritou musí byť odstránenie obsahu pri zdroji a iba tam, kde to nie je možné (mimo EÚ), zablokovať prístup k týmto stránkam. V rámci EÚ by to mala byť zákonná požiadavka, ak to priemysel, poskytovatelia internetových služieb, hospodárske a finančné subjekty, ako napr. spoločnosti vydávajúce kreditné karty, myslia vážne s ich záväzkom bojovať proti tomuto zneužívaniu.

⁽⁹⁾ CEOP.

⁽¹⁰⁾ Pozri poznámku pod čiarou 1.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008, s. 61.

4. Konkrétne pripomienky k jednotlivým článkom smernice

4.1 Článok 1 („Predmet úpravy“) by mal obsahovať „sankcie v oblasti **sexuálneho zneužívania a sexuálneho vykorisťovania detí, ako aj prezentácie materiálu obsahujúceho sexuálne zneužívanie detí.**“

4.2 Článok 2 písm. b): „realistické snímky dieťaťa zapojeného“ by mal obsahovať „**alebo zobrazeného ako zapojeného**“.

4.3 Článok 2 písm. b): slovo „primárne“ by sa malo z celého textu uvedeného písmena vypustiť, pretože odvádza pozornosť od výrazu „na sexuálne účely“.

4.4 Článok 2 písm. e): vypustiť výnimky („s výnimkou štátov alebo verejnoprávnych orgánov, ktoré vykonávajú štátnu moc, a verejnoprávnych medzinárodných organizácií.“) V kontexte právnických osôb nemôže existovať beztrestnosť, pokiaľ ide o sexuálne zneužívanie detí.

4.5 Článok 3 ods. 3 a článok 8 – „spôsobilé dať súhlas k pohlavnému styku“: pokiaľ ide o vetu „Zapojenie sa do sexuálnych aktivít s dieťaťom, ktoré ešte nedosiahlo vek, v ktorom je podľa vnútroštátneho práva spôsobilé dať súhlas k pohlavnému styku“, treba poznamenať, že európska definícia dieťaťa a definícia dieťaťa podľa UNCRC je „osoba mladšia ako 18 rokov“ a teda táto terminológia je rozporuplná. Čiastočne sa tým zaoberá článok 8 („Sexuálne aktivity medzi rovesníkmi vykonávané s ich súhlasom“). Okrem toho články 3, 4, 5 a 8 neupravujú sexuálne aktivity vykonávané so súhlasom medzi deťmi vo veku, v ktorom sú spôsobilé dať súhlas k pohlavnému styku alebo staršom. Podľa názoru EHSV je potrebné tento bod viac prediskutovať a objasniť. EHSV nabáda členské štáty, aby využili príležitosť, ktorú ponúka táto nová smernica na stanovenie minimálneho veku, v ktorom je osoba spôsobilá dať súhlas k pohlavnému styku. Je tiež potrebné lepšie objasniť pojem „vekom blízke“.

Článok 3 ods. 4 písm. i): vzhľadom na počet prípadov, ktoré sa udejú v rodine, by mala byť aj „rodičovská zodpovednosť“ uvedená v tomto bode ako postavenie vyplývajúce z dôvery. Bolo by to v súlade s článkom 5 Dohovoru o právach dieťaťa (UNCRC). Okrem toho výraz „uznané“ s spojitosti vetou „postavenie, ktoré vyplýva z dôvery, authority alebo vplyvu na dieťa“ by sa mal vypustiť. Súvisí to s obavami vyplývajúcimi z diania v Európe nielen v pedofilných kruhoch, ale aj v rodinách a náboženských, vzdelávacích a alternatívnych zariadeniach starostlivosti. Je nevyhnutné, aby žiadny činiteľ, či už politický alebo náboženský, nemal absolútne žiadnu imunitu, ktorá ho chráni pred trestným stíhaním, vypočúvaním alebo prístupom k spisom.

4.6 Článok 3 ods. 5: Trestné činy týkajúce sa sexuálneho zneužívania by v zozname praktík mali obsahovať aj „exhibicionizmus“ podľa Komisiou vypracovanej prijateľnej definície exhibicionizmu⁽¹²⁾.

4.7 Článok 4 ods. 2, 3 a 5 sa venuje „pornografickým predstaveniam“ a týka sa priamej účasti skutočných detí. To by sa mohlo zamieňať s článkom 5, v ktorom ide o „trestné činy týkajúce sa detskej pornografie“. Bolo by vhodné podať vysvetľujúcu poznámku, aby sa predišlo takémuto nedorozumeniu.

4.8 Články 4 až 8: Pokiaľ ide o slová „vedomé“ a „úmyselné“, musí smernica obsahovať jasnú definíciu týchto pojmov.

4.9 Článok 4 ods. 1: Pojem „úmyselné“ by sa mal vypustiť, pretože by páchateľom umožnil tvrdiť, že nepoznali vek obete, aby sa tak vyhli trestnému stíhaniu⁽¹³⁾.

4.10 Článok 4 ods. 8: „Zapojenie sa do sexuálnych aktivít (...)“ by malo byť doplnené o „**alebo súhlas s ním**“ a malo by umožňovať trestné stíhanie „**bez ohľadu na to, či došlo k sexuálnemu styku alebo nie**“.

4.11 Článok 6 („Kontaktovanie detí na účely ich sexuálneho zneužívania“) by sa mal rozšíriť o rôzne formy nadväzovania kontaktov („grooming“), vrátane groomingu osobami, ktoré sú zodpovedné za ochranu detí, a nadväzovania kontaktov v reálnom živote.

4.12 Článok 7 a 9: Tieto články by mali v súlade so zvyšujúcou časťou smernice definovať lehotu pre odsúdenie alebo trest spojený s týmto trestným činom.

4.13 Článok 7 ods. 3 písm. b): Časť cestujúcich páchateľov je príležitostnými páchateľmi, ktorí využívajú naskytnutú príležitosť k sexuálnemu zneužívaniu. EHSV preto odporúča, aby **organizácia cesty a/alebo iná príprava v súvislosti so spáchaním niektorého z trestných činov uvedených v článkoch 3 až 7** bola trestná.

4.14 Článok 8: Znenie „pokiaľ pri nich nedošlo k zneužitiu“ by malo nahradiť znenie „**pokiaľ pri nich nedošlo k nátlaku**“.

4.15 Článok 9 („Príťažujúce okolnosti“) by sa mal doplniť takto: „i) trestný čin bol sprevádzaný hrubým násilím alebo hrozbou, alebo spôsobil **či mohol spôsobiť** dieťaťu ťažkú ujmu.“

4.16 Vzhľadom na ujmu, ktorú takéto trestné činy spôsobujú deťom obetiam, ako aj na to, že následky často pretrvávajú aj v dospelom veku, EHSV odporúča, aby tieto trestné činy nemali „premlčaciu dobu“ alebo aby ich trestnosť nezaničila po uplynutí minimálnej lehoty.

4.17 Články 10 a 12 neberú do úvahy, že sa páchatelia premiestňujú, a nepostačujú na to, aby sa im zabránilo v cestovaní. V predchádzajúcom stanovisku⁽¹⁴⁾ EHSV v spolupráci s ECPAT⁽¹⁵⁾ odporúča:

- preverovať páchateľov a vylúčiť možnosť, aby pracovali v zahraničí,
- dvojstranné dohody o spolupráci,
- dohody o vyhostení a sprievode pre odsúdených páchateľov,
- využívať príkazy spojené s cestami do zahraničia (Foreign travel order – FTO).

4.18 Článok 11 („Zodpovednosť právnických osôb“): Právnické osoby, ktoré umožnili páchateľom dopúšťať sa zneužívania, by mali byť brané na zodpovednosť, bez ohľadu na to, či z toho majú prospech alebo nie. Preto by sa výraz „v ich prospech“ (akejkoľvek osoby) mal vypustiť.

4.19 Článok 12 písm. b) („Sankcie voči právnickým osobám“): Tento článok by mal byť pozmenený tak, aby sa páchateľom nielen zakázal výkon obchodnej činnosti, ale aj „všetky aktivity“ zahŕňajúce kontakt s deťmi.

4.20 Článok 13 („Nestíhanie“) by mal **zabezpečiť**, a nie iba „stanoviť možnosť“, že deti nebudú za svoju účasť na nezákonnej činnosti, ktorá je priamym dôsledkom ich vystavenia takýmto trestným činom, trestne stíhané ani im ukladané tresty.

4.21 Článok 14 sa týka „vyšetrovania a trestného stíhania“. Aby bolo vyšetrovanie a trestné stíhanie uskutočniteľné a účinné, musia byť vykonané dostatočné opatrenia na prístup k finančným prostriedkom určeným na školenie, poradenstvo a výskum nových a vznikajúcich technológií. Vyšetrovací proces musí byť plne transparentný. Tento článok by mal umožniť, aby niektoré druhy trestných činov nemali „premlčaciu dobu“.

4.22 Článok 14 ods. 2: S ohľadom na „dostatočne dlhý čas“ by členské štáty mali byť pružné pri stanovovaní premlčacej doby, aby mohli prihliadnuť aj na závažnosť dosahu na život, zdravie a/alebo blaho obete.

4.23 EHSV odporúča, aby sa v smernici osobitne uviedlo, že premlčacia doba podľa vnútroštátnych právnych predpisov začne plynúť, až keď obeť dosiahne plnoletosť. Ďalej navrhuje, aby Komisia pracovala na podpore harmonizácie premlčacej doby jednotlivých krajín, aby sa zabránilo nedorozumeniam a chybám v prípade, že orgány činné v trestnom konaní vedú cezhraničné vyšetrovanie.

⁽¹²⁾ Túto otázku nastolil nedávno jeden prípad v Portugalsku.

⁽¹³⁾ ECPAT navrhuje osobitné opatrenie presunu dôkazného bremena v otázke veku osôb vyskytujúcich sa v materiáli týkajúcom sa sexuálneho zneužívania detí na osoby produkujúce, šíriace a/alebo vlastniace tento materiál. Tento krok už bol realizovaný v Holandsku.

⁽¹⁴⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽¹⁵⁾ ECPAT – End Child Prostitution, Child Pornography and the Trafficking of Children for Sexual Purposes (Skončujte s detskou prostitúciou, detskou pornografiou a obchodovaním s deťmi na sexuálne účely). Táto organizácia má postavenie osobitného poradcu v Hospodárskej a sociálnej rade OSN (ECOSOC).

4.24 V článku 14 ods. 3, „(...) zabezpečenie účinných nástrojov vyšetrovania (...)“, je nevyhnutné zabezpečiť, aby spolu s týmito nástrojmi boli k dispozícii aj výškolení pracovníci, ktorí ich budú používať.

4.25 Článok 15 presadzuje „oznámenie podozrenia“, ale nestanovuje konkrétne postupy a financovanie, ktoré zabezpečia účinnú podporu rýchleho zásahu zo strany odborníkov pracujúcich s deťmi. Vzhľadom na to, že nie všetky prípady trestných činov spáchaných na deťoch sa nahlásia, vo všetkých členských štátoch by mal byť zavedený účinný a prístupný mechanizmus oznamovania.

4.26 V záujme podpory včasného oznamovania podozrivých alebo konkrétnych prípadov sexuálneho zneužívania a vykorisťovania je dôležité zabezpečiť, aby odborníci, ktorí podávajú oznámenia v dobrej viere, boli chránení pred žalobami podľa trestného alebo občianskeho zákonníka, sťažnosťami pred etickými výbormi alebo trestným stíhaním za porušenie predpisov dodržiavania mlčanlivosti.

4.27 Článok 16 ods. 1 písm. d): („Súdna právomoc a koordinácia trestného stíhania“) sa nezaobrá žiadnymi aspektmi týkajúcimi sa vydávania podozrivých. Tejto otázke sa venuje článok 5 Opčného protokolu k Dohovoru OSN o právach dieťaťa a mala by byť obsiahnutá aj v smernici Komisie. V tom istom bode by výraz „právnickej osoby usadenej na území (...)“ mal byť rozšírený na „(...) **usadenej alebo pôsobiacej (...)**“.

4.28 Článok 16 ods. 2: Vo vete „(...) jeho súdna právomoc uplatňovala aj na situácie (...) uvedených (...) v článkoch 3 a 7 (...)“ EHSV navrhuje, aby boli doplnené články 3, 4, 5, 6, a 7.

4.29 Článok 16 ods. 3: Ak to členské štáty myslia s celosvetovou ochranou detí vážne, nesmú existovať žiadne výnimky. Preto by malo byť zrušené ustanovenie, že „každý členský štát môže rozhodnúť, že nebude uplatňovať pravidlá na určenie súdnej právomoci ... alebo že ich bude uplatňovať len v určitých prípadoch alebo za určitých okolností, ak bol trestný čin spáchaný mimo jeho územia.“

4.30 Článok 17 ods. 1: Pokiaľ ide o vetu „sa poskytuje pomoc (...)“ EHSV odporúča, aby každý členský štát zabezpečil, aby dieťaťu, ktoré sa stalo obeťou niektorého z trestných činov uvedených v článkoch 3 až 7 bola poskytnutá primeraná a špecializovaná pomoc, vrátane ubytovania na bezpečnom mieste, lekárskej a psychologickéj pomoci a osvetu. Členské štáty by mali zabezpečiť, že tieto služby budú poskytovať výškolení pracovníci a budú rešpektovať kultúrnu identitu/pôvod, pohlavie a vek dieťaťa⁽¹⁶⁾. Takéto opatrenia znížia ohrozenie, a tým zlepšia prevenciu.

4.31 Článok 19: Otázke „vyšetrovania“ sa venuje článok 8 Opčného protokolu k Dohovoru OSN o právach dieťaťa, ktorý by mal byť zohľadnený aj v smernici Komisie.

⁽¹⁶⁾ Vyhlásenie z Ria de Janeiro a Výzva na predchádzanie a zastavenie sexuálneho vykorisťovania detí a adolescentov.

4.32 Okrem toho EHSV navrhuje odkázať na usmernenia obsiahnuté v rezolúcii Hospodárskej a sociálnej rady OSN (ECOSOC) č. 2005/20 o opatreniach na ochranu detských obetí a svedkov zločinov⁽¹⁷⁾.

4.33 Mnohé deti, ktoré zneužívali ich rodičia, ktorí ich predali, obchodníci s ľuďmi alebo dospelí zapletení do prostitúcie, stratili dôveru v dospelých. To znamená, že skôr než sa môže uskutočniť vyšetrovanie, sa medzi dospelými a deťmi musí vytvoriť dôvera. V rámci presadzovania právnych predpisov a trestného stíhania páchatel'ov preto musia členské štáty identifikovať detské obeť a pomôcť im vytvoriť si normálny život, napr. prostredníctvom ubytovania, starostlivosti, ochrany a odbornej psychologickéj pomoci.

4.34 Článok 19 písm. e): Znenie: „počet vypočúvaní bol čo najmenší a vypočúvania sa vykonávali iba vtedy, ak je to vyslovene nevyhnutné na účely trestného konania“ by mal doplniť tento text: „**alebo zabezpečenia bezpečnosti a blaha dieťaťa**“.

4.35 Článok 21 („Zablokovanie prístupu na internetové stránky“) by sa mal prepracovať⁽¹⁸⁾. Odstraňovanie stránok by malo mať prednosť pred ich zablokovaním, ktoré by malo byť druhotným opatrením v prípadoch, kedy odstránenie nie je možné. Zablokovanie stránok by popri ich odstraňovaní mohlo fungovať ako krátkodobá taktika na zrušenie prístupu a ochránenie nič netušiacich užívateľ'ov pred obsahom znázorňujúcim sexuálne zneužívanie detí⁽¹⁹⁾. V tomto článku by sa od členských štátov malo požadovať okamžité zrušenie stránky.

4.36 Ak nie je bezprostredne možné stránku odstrániť, je potrebné zamerať sa na sledovanie pohybu a činnosti stránok prepojených s distribúciou materiálu obsahujúceho pohlavné zneužívanie detí. Na základe takto získaných informácií by poverené orgány spolu s medzinárodnými orgánmi činnými v trestnom konaní mohli neskôr odstrániť takýto obsah a začať trestné stíhanie proti jeho širitel'om. EHSV odporúča:

— medzinárodné úsilie registrov domén a príslušných orgánov zamerané na zrušenie registrácie domén spojených s pohlavných zneužívaním detí,

— väčšie úsilie o prešetrenie vzájomnej výmeny súborov, vrátane „peer to peer“ (medzi jednotlivými užívateľ'mi).

4.37 Článok 21 ods. 2: Je potrebné tiež vynaložiť úsilie s cieľom vydať nariadenie alebo inak zabezpečiť, aby finančné inštitúcie podnikli kroky na zistenie a zastavenie toku finančných transakcií uskutočnených prostredníctvom ich služieb, ktoré uľahčujú prístup k materiálu zobrazujúcemu zneužívanie detí.

⁽¹⁷⁾ Pozri: <http://www.un.org/docs/ecosoc/documents/2005/resolutions/Resolution%202005-20.pdf>.

⁽¹⁸⁾ Pozri správu Internet Watch Foundation o odstraňovaní a blokovaní stránok.

⁽¹⁹⁾ <http://www.iwf.org.uk/public/page.148.htm>.

5. Ďalšie prvky, ktorých zaradenie do smernice by sa malo zvážiť

5.1 V smernici nie je zmienka o ochrane údajov: ochrana detí by mala mať prednosť pred ochranou údajov a slobodou slova za určitých jasne definovaných okolností, ako sa stanovuje v Európskom dohovore o ľudských právach.

5.2 Na úrovni EÚ musí byť zavedená lepšia spolupráca pri presadzovaní právnych predpisov, vnútroštátne a medzinárodné systémy zamerané na páchatel'ov, ako aj systém upozorňujúci na prípady zmiznutia detí („Missing Child Alert System“).

5.3 Žiadna pozornosť sa nevenuje prípadom zneužívania detí, keď páchatel'mi sú deti. Mali by sa považovať za osobitné prípady a mohli by spadať pod článok 9. Zmieňuje sa o nich iba krátka poznámka o intervenčných programoch v rámci článku 20 ⁽²⁰⁾.

5.4 EHSV vyzýva členské štáty, aby pri plnom rešpektovaní zásady subsidiarity zvážili prijatie špecifických opatrení, ktoré by zabezpečili poskytovanie nevyhnutných mechanizmov dohľadu a psychologickéj pomoci pre osoby, ktoré pracujú v oblasti ochrany obetí, aby sa zabránilo psychickej ujme. Z hľadiska pracovníkov by to mala byť povinná požiadavka a nie dobrovoľná možnosť.

5.5 EHSV oceňuje, že Komisia uznáva väčšiu potrebu výmeny informácií a skúseností v oblasti trestného stíhania, ochrany obetí alebo prevencie trestnej činnosti, zvyšovania povedomia, spolupráce so súkromným sektorom a podpory samoregulácie. V tejto súvislosti by EHSV chcel zdôrazniť, že je potrebné zaoberať sa pracoviskami. To by umožnilo zamestnávateľom a zamestnancom uvedomiť si svoju povinnosť ohlasovať ilegálnu činnosť, ktorá môže najskôr vyjsť najavo na pracovisku alebo zo strany zákazníkov/dodávateľov ⁽²¹⁾.

5.6 EHSV konštatuje, že pri uplatňovaní novej smernice nevzniknú žiadne dodatočné náklady. Bude však potrebných viac finančných prostriedkov na vyšetrovanie, prácu s verejnosťou, školenia, poradenstvo a právne služby, aby sa zabezpečilo, že toto zneužívanie bude v najkratšom možnom čase zlikvidované.

5.7 EHSV podporuje vytvorenie **medzinárodného orgánu činného v trestnom konaní** zameraného na vyšetrovanie sexuálneho zneužívania detí na celom svete, zisťovanie a trestné stíhanie poskytovateľov takéhoto obsahu a oslobodenie detí od ich utrpenia. Existuje celý rad možností ⁽²²⁾, ako účinne minimalizovať dostupnosť tohto obsahu a – ak by sa uplatňovali v celosvetovom meradle – zabezpečiť, že medzinárodná reakcia na tieto zločiny bude účinnejšia, rýchlejšia a viac odstrašujúca.

V Bruseli 15. septembra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI

⁽²⁰⁾ Odhaduje sa, že približne tretina páchatel'ov sexuálnych trestných činov na deťoch majú menej ako 18 rokov (May-Chahal a Herzog, 2003).

⁽²¹⁾ EHSV navrhol európsky projekt „Európa proti sexuálnemu vykorisťovaniu detí – POVEDZ NIE!“ Pozri stanovisko citované v poznámke pod čiarou 1.

⁽²²⁾ Pozri správu Internet Watch Foundation.